

ВІДГУК

**офіційного опонента, кандидата медичних наук, доцента, завідувача
кафедри дерматології та венерології Івано-Франківського
національного медичного університету**

**Александрюка Олександра Дмитровича на дисертацію аспіранта
кафедри шкірних та венеричних хвороб з курсом ПО ВНМУ**

**ім. М.І. Пирогова Аладван Амджед Машур Ахмад на тему:
«Прогностична значущість антропометричних і соматотипологічних
показників у хворих на кропив'янку», представлену до захисту у
спеціалізовану вчену раду ДФ 05.600.132, створену згідно до наказу
ректора ЗВО Вінницького національного медичного університету
ім. М.І. Пирогова № 72 від 25 квітня 2025 р. на підставі рішення
Вченої ради**

**ВНМУ ім. М. І. Пирогова № 9 від 24 квітня 2025 року з правом
прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації на
здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона
здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина»**

1. СТУПІНЬ АКТУАЛЬНОСТІ ОБРАНОЇ ТЕМИ.

Кропив'янка – поширене захворювання, часто тривалого перебігу. Загальна поширеність захворювання в світі досягає до 5 % населення, що включає як випадки гострого, так і хронічного перебігу. Захворювання може розвиватися в будь-якому віці, але найбільш часто воно виявляється в молодому та середньому віці. За даними літератури, серед дорослих найбільший пік захворювання спостерігається у віці від 30 до 40 років. Кропив'янка має значний негативний вплив на якість життя пацієнтів із обмеженням повсякденної активності та професійних можливостей, психологічним стресом та емоційним напруженням.

Кропив'янка є комплексним захворюванням, що має різноманітні етіологічні та патогенетичні механізми, від алергічних до автоімунних та

фізичних. Визначення точних механізмів розвитку захворювання є важливим для розробки ефективних підходів до діагностики та лікування.

Лікування кропив'янки, за звичай, тривале і пов'язане із значним фінансовим навантаженням на пацієнта та систему охорони здоров'я. Майже половина таких пацієнтів потребує госпіталізації через розвиток ускладнень або недостатню ефективність лікування. Тому, пошук нових прогностичних клініко-лабораторних та конституціональних маркерів, яким присвячене дисертаційне дослідження Аладван Амджед Машур Ахмад, що дозволяє визначити індивідуалізований терапевтичний підхід, відстежити зміни в активності дерматозу, передбачити відповідь на лікування є актуальним завданням сучасної медицини.

2. ОЦІНКА НАУКОВОГО РІВНЯ ДИСЕРТАЦІЇ І НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА.

Дисертація запланована у Вінницькому національному медичному університеті ім. М. І. Пирогова та виконана на кафедрі шкірних та венеричних хвороб з курсом післядипломної освіти в рамках ініціативної наукової тематики «Новітні аспекти діагностики, перебігу та розробка і впровадження у практику сучасних методів комплексного лікування хронічних дерматозів та ПСШ» (№ державної реєстрації: 0119U000712).

Дисертантом чітко визначена мета дослідження та завдання, виконання яких було необхідним для досягнення поставленої мети. Під час виконання дисертаційного дослідження застосовані клінічні методи верифікації діагнозу кропив'янки та антропометричні й соматотипологічні методи для встановлення показників розмірів та будови тіла. Усі використані методи досліджень є визнаними та неодноразово апробованими у дерматологічній практиці та під час антропологічних досліджень. Результати дослідження ґрунтовно опрацьовані стандартними методами статистичного аналізу, що дозволило провести їх об'єктивну оцінку. Виконане якісне математичне моделювання для прогностичної оцінки ризику виникнення кропив'янки у чоловіків і жінок в залежності від особливостей будови та розмірів тіла або дерматологічних

показників. Проведене ретельне узагальнення та ґрунтовний аналіз отриманих результатів дослідження надали можливості формулювання інформативних висновків дисертації.

Вважаю, що представлена до захисту дисертація виконана на високому науковому рівні.

Наукові публікації здобувача є оригінальними, повністю відповідають існуючим вимогам до наукових публікацій здобувача ступеня доктора філософії.

3. НОВИЗНА ПРЕДСТАВЛЕНИХ ТЕОРЕТИЧНИХ ТА/АБО ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОВЕДЕНИХ ЗДОБУВАЧЕМ ДОСЛІДЖЕНЬ, ПОВНОТА ВИКЛАДУ В ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЯХ.

Результати представленого до захисту дисертаційного дослідження характеризуються науковою новизною.

Уперше встановлені чисельні відмінності за антропометричними та соматотипологічними показниками між практично здоровими та хворими на гостру або хронічну кропив'янку легкого та тяжкого перебігу чоловіками або жінками.

Уперше встановлені особливості кореляцій між величиною дерматологічного індексу якості життя та клініко-анамнестичними й дерматологічними показниками та прояви статевих розбіжностей зв'язків у хворих чоловіків і жінок на гостру або хронічну кропив'янку легкого та тяжкого перебігу.

Уперше встановлені виражені прояви статевого диморфізму антропометричних і соматотипологічних показників у хворих на гостру або хронічну кропив'янку легкого та тяжкого перебігу українських чоловіків і жінок.

Уперше у хворих на кропив'янку чоловіків і жінок порівняно з практично здоровими чоловіками та жінками встановлений «субпатологічний» конституціональний тип.

Також уперше створені та проаналізовані достовірні дискримінантні

моделі можливості виникнення та особливостей перебігу кропив'янки в залежності від особливостей конституціональних параметрів тіла чоловіків і жінок.

В опублікованих працях повністю викладені усі результати дисертаційних досліджень здобувача.

4. НАУКОВА ОБҐРУНТОВАНІСТЬ ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ, НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ, СФОРМУЛЬОВАНИХ У ДИСЕРТАЦІЇ.

Дисертантом чітко визначені критерії включення та критерії виключення пацієнтів в досліджувані групи чоловіків та жінок молодого віку, хворих на гостру та хронічну кропив'янку легкого й тяжкого перебігу. Забезпечена кількість спостережень, достатня для коректної статистичної обробки отриманих результатів: 40 чоловіків і 40 жінок, віком від 25 до 44 років, з діагнозом на гостру та хронічну кропив'янку легкого й тяжкого перебігу (згідно номенклатури МКХ-10) та контрольні групи практично здорових чоловіків ($n=82$) і жінок ($n=101$) такого ж віку з банку даних науково-дослідного центру Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова. Стосовно усіх хворих була зібрана первинна інформація з застосуванням анкетно-опитувального методу з використанням розробленої та обґрунтованої дослідником опитувальної карти для оцінки клініко-анамнестичних даних досліджуваних. Усім хворим проведене антропометричне, соматотипологічне дослідження, визначений компонентний склад маси тіла. Усі дослідження були виконані з застосуванням загальновизнаних методик дослідження та дотриманням усіх необхідних вимог біоетики. Статистичну математичну обробку отриманих результатів проведено за допомогою ліцензійованого програмного забезпечення із використанням непараметричних методів оцінки та застосуванням методу дискримінантного аналізу для побудови моделей можливості виникнення та тяжкості перебігу кропив'янки в залежності від

показників будови тіла. Сумнівів щодо достовірності отриманих результатів та адекватності застосованих методів математичної статистики не виникло.

Отримані результати були ретельно узагальнені й проаналізовані з урахуванням результатів інших науковців, які працювали в подібному напрямку досліджень. Основні наукові положення та висновки дисертації є науково-обґрунтованими, відповідають як отриманим результатам, так і поставленим науковим завданням дисертаційного дослідження.

5. РІВЕНЬ ВИКОНАННЯ ПОСТАВЛЕНОГО НАУКОВОГО ЗАВДАННЯ, ОВОЛОДІННЯ ЗДОБУВАЧЕМ МЕТОДОЛОГІЄЮ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Дисертант показав високий рівень володіння методологією наукової діяльності – самостійно на належному рівні здійснив патентно-інформаційний пошук у напрямку дослідження, розробив дизайн дослідження, чітко визначив мету дослідження та необхідні до виконання завдання, оволодів методиками клінічного обстеження хворих та методиками антропометричних, соматотипологічних досліджень; самостійно на високому рівні виконав обробку результатів дослідження сучасними методами математичної статистики, опрацював наукові джерела інформації за напрямком дослідження та здійснив якісний аналітичний огляд літератури, написав усі розділи власних досліджень; з консультативною допомогою наукових керівників узагальнив і проаналізував отримані результати дослідження та сформулював висновки дисертації, самостійно оформив рукопис дисертаційної праці.

Усі поставлені у дисертації наукові завдання виконані здобувачем повністю й на високому рівні.

6. ТЕОРЕТИЧНЕ І ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ.

Результати досліджень вносять нові важливі відомості стосовно етіопатогенезу кропив'янки, зокрема – ролі конституціонального фактору, як одного з чинників підвищеного ризику виникнення даного мультифакторіального захворювання, що має важливе теоретичне значення для

медицини.

Отримані результати досліджень вже впроваджені в навчальний процес профільних кафедр закладів вищої медичної освіти: шкірних та венеричних хвороб з курсом післядипломної освіти Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова; дерматології та венерології Івано-Франківського національного медичного університету; дерматології та венерології Національного медичного університету імені О. О. Богомольця.

Отримані результати мають важливе практичне значення. Зокрема, встановлені особливості морфометричних показників будови тіла в осіб різної статі та створені на їх основі математичні моделі доцільно використовувати в практичній діяльності для виділення груп осіб з підвищеним ризиком виникнення кропив'янки.

Результати дисертаційних досліджень вже впроваджені в практичну діяльність лікарів консультативно-діагностичного відділу КНП Вінницького обласного клінічного шкірно-венерологічного центру Вінницької обласної ради та шкірно-венерологічного відділення військово-медичного клінічного центру Центрального регіону.

7. ОЦІНКА ЗМІСТУ ДИСЕРТАЦІЇ, ЇЇ ЗАВЕРШЕНІСТЬ В ЦІЛОМУ.

Матеріали дисертації викладені державною мовою на 256 сторінках, з яких 136 сторінок залікового машинописного тексту. Рукопис складається з анотації українською та англійською мовами, змісту, переліку умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів, вступу, аналітичного огляду літератури, загальної методики й основних методів дослідження, трьох розділів власних досліджень, аналізу й узагальнення результатів дослідження, висновків, списку використаних літературних джерел, а також трьох додатків. Дисертація ілюстрована 67 рисунками та 43 таблицями.

У Вступі дисертант розкрив актуальність обраної теми, чітко сформулював мету та завдання дослідження, визначив об'єкт та предмет дослідження, зазначив використані методи дослідження та вказав зв'язок дисертації з науковими програмами, надав відомості щодо особистого внеску у

виконання роботи, апробації результатів дисертації та своїх публікацій. Вступ викладений на 7 сторінках.

Розділ «Огляд літератури» складається з трьох підрозділів в яких дисертант відобразив сучасні аспекти етіології та патогенезу кропив'янки, навів дані наукової літератури стосовно використання інструментальних методів дослідження у хворих на кропив'янку з метою коректної діагностики та оцінки ефективності лікування цього захворювання та обґрунтував значення конституціональних факторів людини у виникненні та перебігу захворювань шкіри та її придатків. Аналітичні дослідження автора, представлені в даному розділі дисертації відображені в статті у фаховому науковому журналі України. Розділ викладений на 23 сторінках.

У другому розділі дисертантом надана необхідна інформація щодо загальної методики та основних методів дослідження. У першому підрозділі описані загальна методика та суб'єкти дослідження, групи дослідження, клінічна характеристика хворих чоловіків та жінок на різні форми кропив'янки, наголошено про відповідність проведених досліджень біоетичним і морально-правовим вимогам, що засвідчено висновком комітету з питань біомедичної етики ВНМУ. У другому підрозділі розділу зазначена загальноприйнята у дерматологічній практиці методика встановлення діагнозу кропив'янки та визначення ступеня тяжкості її перебігу, також описані застосовані методи дерматологічного, антропометричного і соматотипологічного дослідження та використані методики статистичного аналізу отриманих результатів та проведеного дискримінантного аналізу. Застосовані методи та методики дослідження є інформативними, загальновизнаними та апробованими. Розділ інформативно проілюстрований 17-ма рисунками, викладений на 21 сторінці.

Результати власних досліджень викладені здобувачем у трьох розділах дисертації.

У третьому розділі, що складається з двох підрозділів, дисертант описує клініко-анамнестичні, дерматологічні особливості хворих чоловіків і жінок на різні форми та перебіг кропив'янки дослідженої вибірки. Відображені в даному

розділі результати надали можливість розробки алгоритму моніторингу пацієнтів хворих на різні форми та перебіг кропив'янки. На основі отриманих результатів сформульовані 2 висновки дисертації. Представлені в розділі результати опубліковані в двох статтях у фахових наукових журналах. Розділ викладений на 24 сторінках, ілюстрований 27 таблицями.

Четвертий розділ, що складається з трьох підрозділів, дисертації містить отримані результати стосовно особливостей антропометричних і соматотипологічних показників у чоловіків і жінок, хворих на гостру та хронічну кропив'янку легкого та тяжкого перебігу. Показані встановлені відмінності даних показників між групами хворих та здорових чоловіків або жінок та між групами хворих чоловіків або жінок з різними ступенями тяжкості перебігу захворювання. Описані прояви статевого диморфізму за конституціональними показниками між відповідними групами хворих чоловіків і жінок. За результатами, наданими в даному розділі та їх подальшим узагальненням та аналітичним розглядом дисертант формулює наступні 4 висновки дисертації. Розділ викладений на 46-ти сторінках та досконало проілюстрований 50-ма рисунками і однією таблицею. Представлені в даному розділі результати досліджень відображені в чотирьох статтях у фахових наукових журналах України, одна з яких відноситься до міжнародної наукометричної бази Scopus і одна до бази Web of Science, та в трьох тезах міжнародних науково-практичних конференцій.

П'ятий розділ дисертації містить результати проведеного математичного моделювання можливості виникнення та особливостей перебігу різних форм кропив'янки в чоловіків і жінок у залежності від особливостей антропометричних і соматотипологічних показників. Розроблені на основі урахування антропометричних та соматотипологічних параметрів достовірні дискримінантні моделі дозволяють з високою ймовірністю віднести досліджуваних до «типових» для здорових або хворих на кропив'янку, а у жінок також на хворих із легким і тяжким перебігом гострої кропив'янки. При урахуванні показників будови та розмірів тіла між хворими на кропив'янку

чоловіками можлива достовірна інтерпретація отриманих показників класифікації лише між гострою та хронічною формами захворювання, а між хворими на кропив'янку жінками – лише між легким і тяжким перебігом захворювання.

За результатами даного розділу сформульований заключний, 7-й висновок дисертації та опубліковано дві статті у фахових наукових журналах України, одна з яких відноситься до міжнародної наукометричної бази Web of Science. Розділ викладений на 12-ти сторінках, містить 8 таблиць.

У шостому розділі дисертант ретельно узагальнив та ґрунтовно проаналізував отримані під час власного дослідження результати та порівняв їх з результатами інших дослідників. Розділ аналізу й узагальнення результатів дослідження викладений на 34-х сторінках, в яких наглядно і вдало встановлені відмінності за антропометричними та соматотипологічними показниками в чоловіків та жінок молодого віку, хворих на гостру або хронічну кропив'янку легкого та тяжкого перебігу порівняно із здоровими особами.

Узагальнюючий висновок та сім окремих висновків дисертації відповідають поставленим завданням дослідження та отриманим результатам, є обґрунтованими та логічними.

Список використаних джерел у дисертації складається з 285 публікацій, з яких 4 викладені кирилицею та 281 латиницею. Список оформлений згідно чинних вимог.

В трьох додатках дисертації наведені наукові праці, опубліковані дисертантом та відомості щодо апробації результатів дисертації на наукових форумах, наведені 5 актів впровадження результатів дисертаційної роботи та 7 таблиць цифрового матеріалу результатів досліджень та їх статистичної обробки.

У цілому вважаю, що представлена дисертація Аладван Амджед Машур Ахмад є повністю завершеною кваліфікаційною науковою працею.

8. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОДАЛЬШОГО ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ В ПРАКТИЦІ.

З огляду на вагоме теоретичне значення результатів дисертаційного дослідження вони рекомендовані до подальшого впровадження та використання під час навчального процесу в лекційному матеріалі на кафедрах шкірних та венеричних хвороб, дерматології та венерології закладів вищої освіти України.

Зважаючи на значну практичну значущість, чітку аргументованість та можливість достатньо методично простого застосування на практиці результати дисертації можуть бути рекомендовані до широкого впровадження у діагностичних та лікувальних закладах, насамперед, в практичній діяльності лікарів дерматовенерологів, лікарів загальної практики та сімейної медицини.

9. ЗАУВАЖЕННЯ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ ТА ЗМІСТУ ДИСЕРТАЦІЇ, ЗАПИТАННЯ ДО ЗДОБУВАЧА.

В процесі аналізу дисертаційної роботи в мене не виникло зауважень, щодо її змісту та оформлення, які б негативно впливали на загальний високий науковий рівень дисертації, наукову та практичну цінність отриманих результатів. Декілька зауважень, які виникли, не є принциповими:

1. Робота має важливе практичне значення для медицини. Бажано було б надати у дисертації окремий підрозділ «Практичні рекомендації».

2. В тексті дисертації на сторінці 16 зустрічається скорочення «ДІ», але в переліку умовних позначень відсутнє його значення.

Також виникло декілька запитань, на які хотілось би отримати відповіді від дисертанта:

1. Чому у дисертаційному дослідженні Ви визначали м'язовий компонент маси тіла за двома методиками: Матейко та Американського інституту харчування?

2. В своїй роботі Ви розробили прогностичні дискримінантні моделі можливості виникнення та особливостей перебігу кропив'янки в залежності від особливостей конституціональних параметрів тіла. Мене цікавить, на що вказує

входження до отриманих моделей відповідних антропометричних і соматотипологічних показників?

10. ВІДСУТНІСТЬ (НАЯВНІСТЬ) ПОРУШЕНЬ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ.

Ознак порушення принципів академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях Аладван Амджед Машур Ахмад не виявлено. Окремі співпадиння у тексті дисертації, встановлені під час перевірки антиплагіатною програмою «StrikePlagiarism.com», стосуються вжитих термінів та фраз, які є загальноживаними. Текст дисертації є оригінальним – оригінальність тексту зафіксована на рівні 95,39 %.

11. ВИСНОВОК ПРО ВІДПОВІДНІСТЬ ДИСЕРТАЦІЇ ВСТАНОВЛЕНИМ ВИМОГАМ.

Дисертація Аладван Амджед Машур Ахмад на тему: **«Прогностична значущість антропометричних і соматотипологічних показників у хворих на кропив'янку»** є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, в якій за результатами проведених досліджень науково-обґрунтовано та вирішено важливу науково-практичну задачу для медицини, яка полягає у встановленні особливостей показників будови та розмірів тіла й дерматологічних у хворих на гостру або хронічну кропив'янку легкого та тяжкого перебігу українських чоловіків і жінок молодого віку, встановленні кореляцій між величиною дерматологічного індексу якості життя та клініко-анамнестичними й дерматологічними показниками, відмінностей антропометричних і соматотипологічних показників між практично здоровими та хворими на кропив'янку чоловіками або жінками, розбіжностей та статевих відмінностей даних показників між хворими на кропив'янку, а також, побудові дискримінантних моделей можливості виникнення та особливостей перебігу даного дерматозу в залежності від особливостей конституціональних параметрів тіла.

За актуальністю, обсягом проведених досліджень, науково-методичним рівнем виконання, достовірністю та науковою новизною отриманих

результатів, їх теоретичною та практичною цінністю для медицини, рівнем апробації та наукових публікацій, оформленням дисертація Аладван Амджед Машур Ахмад повністю відповідає чинним вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 341 від 21 березня 2022 р., № 502 від 19 травня 2023 р. та № 507 від 3 травня 2024 р. і оформлена відповідно до наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», а здобувач Аладван Амджед Машур Ахмад заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина».

Офіційний опонент:

завідувач кафедри дерматології та венерології

Івано-Франківського національного

медичного університету

кандидат медичних наук, доцент

Олександр АЛЕКСАНДРУК